

Jakub Marchewka
mgr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: jakub.marchewka@phd.usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-2714-531X

Podstawowe problemy regulacji i funkcjonowania grup spółek

Streszczenie

Regulacja funkcjonowania zgrupowań przedsiębiorców stanowi złożone oraz skomplikowane zagadnienie zarówno w systemach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i państw pozaunijnych¹. Wprowadzone do polskiego porządku prawnego prawo grup spółek, z jednej strony, obejmuje instrumenty zapewniające podmiotowi dominującemu sprawne zarządzanie grupą spółek w celu realizacji wspólnej strategii gospodarczej, z drugiej zaś strony przewiduje mechanizmy ochrony praw jednostki (podmiotu zależnego) poprzez ukształtowanie zasad odpowiedzialności cywilnej za decyzje podjęte w interesie grupy. Przedmiotem artykułu jest wyjaśnienie podstawowych kwestii związanych z funkcjonowaniem grupy spółek, do których należą: interes spółki i interes grupy spółek, wiążące polecenie oraz zasady odpowiedzialności spółki dominującej za szkodę wyrządzoną spółce zależnej. W artykule posłużono się metodą formalno-dogmatyczną.

Słowa kluczowe: prawo holdingowe, grupa spółek, interes grupy spółek, wiążące polecenie, odpowiedzialność spółki dominującej

¹ M. Romanowski, *W sprawie potrzeby nowej regulacji prawa grup kapitałowych w Polsce*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 7, s. 4.

Wprowadzenie

Rozwój współczesnej gospodarki oraz wyzwania stawiane przez rynek prowadzą do procesów związanych z koncentracją przedsiębiorców. Może ona polegać na łączeniu się przedsiębiorców (inkorporacja, fuzja) lub na stałym współdziałaniu samodzielnych przedsiębiorców (zgrupowanie przedsiębiorców, w tym holding). Praktyka korporacyjna wytworzyła różne formy koncentracji gospodarczej². W orzecznictwie i doktrynie należy zauważyć brak ugruntowanej terminologii odnoszącej się do form koncentracji przedsiębiorców. Pojęcia holdingu, koncernu czy grupy spółek często używane są zamiennie, choć nie są tożsame³. Struktura określana mianem holdingu jest typem koncentracji kapitałowej przedsiębiorców będącej pionowym powiązaniem, w którym jeden przedsiębiorca obejmuje akcje lub udziały innego przedsiębiorcy celem zapewnienia kontroli nad procesami organizacyjnymi, decyzyjnymi poprzez posiadanie odpowiedniej liczby głosów na zgromadzeniu wspólników (walnym zgromadzeniu) bądź poprzez dokonywanie innych procesów poza zgromadzeniem⁴, np. procesów zarządczych.

Ustawą z dnia 9 lutego 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw⁵ wprowadzono do polskiego systemu prawnego regulację dotyczącą grupy spółek, określaną w doktrynie jako prawo holdingowe. Zgłaszany postulat uregulowania problematyki grupy spółek wynikał przede wszystkim z praktyki gospodarczej. Obowiązujący do 12 października 2022 r. art. 7 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych⁶ odnosił się do tzw. holdingów umownych, które w zasadzie nie występowały w praktyce, w przeciwieństwie do tzw. holdingów faktycznych, na których opierają się niemal wszystkie grupy spółek występujące w Polsce⁷. Przepis art. 7 § 1 k.s.h. dopuszczał umowy holdingowe stanowiące jedyną formę regulacji materii prawa holdingowego. Klauzule umowne dotyczące odpowiedzialności spółki dominującej za szkodę wyrządzoną

2 Zob. S. Włodyka, *Prawo koncernowe*, Kraków 2003, s. 13–14.

3 Szerzej: M. Raczkowski, *Grupa spółek w świetle prawa pracy. Koncepcja pracodawców powiązanych*, Warszawa 2019, s. 34–37.

4 A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2021, s. 32.

5 Dz. U. z 2022 r. poz. 807 ze zm., dalej: ustawa nowelizująca. Ustawa weszła w życie 13 października 2022 r.

6 Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 18 ze zm., dalej: k.s.h.

7 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do zmian (tzw. prawo holdingowe)*, Warszawa 2022, s. 63.

spółce zależnej lub odpowiedzialności spółki dominującej wobec wierzycieli spółki zależnej oparte były na zasadzie swobody umów i nie były obowiązkowe⁸.

Należy wskazać, że na gruncie wprowadzonych przepisów ustawodawca posłużył się określeniem „grupa spółek”, które zgodnie z art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. oznacza spółkę dominującą i spółkę albo spółki zależne, będące spółkami kapitałowymi, kierujące się zgodnie z uchwałą o uczestnictwie w grupie spółek wspólną strategią w celu realizacji wspólnego interesu (interes grupy spółek), uzasadniającą sprawowanie przez spółkę dominującą jednolitego kierownictwa nad spółką zależną albo spółkami zależnymi⁹. Wprowadzenie instytucji grupy spółek do systemu prawnego stanowiło zatem uzupełnienie dotychczasowej, szczątkowej regulacji dotyczącej holdingów, bowiem zachowano pierwotne pojęcia związane ze stosunkiem dominacji i zależności¹⁰. Powstanie grupy spółek ze wszystkimi jej skutkami prawnymi uzależnione jest od podjęcia uchwały o uczestnictwie w grupie spółek ze wskazaniem spółki dominującej przez zgromadzenie wspólników (walne zgromadzenie) spółki zależnej większością 3/4 głosów oraz ujawnienia tego uczestnictwa w rejestrze (art. 21¹ § 2 i 3 k.s.h.). Uzależnienie ukonstytuowania grupy spółek w powyższym znaczeniu od ujawnienia wzmianki w rejestrze prowadzi do wniosku, że jest to holding rejestrowy¹¹.

Istnieje możliwość, że spółki pozostające w grupie spółek w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. nie ujawnią uczestnictwa w rejestrze, wówczas nie będzie im przysługiwała możliwość skorzystania z podstawowych instrumentów prawa holdingowego¹², jak np. wydanie wiążącego polecenia. W tej sytuacji będzie to holding nierejestrowy. Należy zwrócić uwagę, że poprzez zachowanie dotychczasowej regulacji w zakresie holdingów na gruncie obowiązującego stanu prawnego mogą występować również grupy spółek¹³, w których spółka zależna nie podjęła uchwały

8 A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do artykułów 1–150*, Warszawa 2006, s. 145–146.

9 Art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b ustawy nowelizującej.

10 M. Litwińska-Werner, w: J. Okolski, M. Modrzejewska (red.), *Prawo handlowe dla studentów i praktyków*, Warszawa 2022, s. 468.

11 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 116.

12 Brak możliwości pełnego skorzystania z przepisów prawa holdingowego wystąpi również po powzięciu uchwały o uczestnictwie w grupie spółek, a przed ujawnieniem wzmianki w rejestrze, bowiem zgodnie z art. 21¹ § 3 zd. 3 k.s.h. przepisów art. 21²–21⁴, art. 21⁶, art. 21⁷, art. 21¹⁰–21¹⁴ nie stosuje się przed ujawnieniem uczestnictwa w grupie spółek.

13 W znaczeniu potocznym wykształconym przez praktykę gospodarczą desygnat nazwy „grupa spółek” oznacza pozostawanie w stosunku dominacji i zależności, zgodnie z definicją zawartą w art. 4 § 1 pkt 4 k.s.h. Znaczenie potoczne należy odróżnić od desygnatu nazwy „grupa spółek” wskazanej w art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. jako kwalifikowany stosunek dominacji.

o uczestnictwie w grupie spółek w trybie art. 21¹ § 2 k.s.h. Wówczas będą to tzw. holdingi nierejestrowe (ułamne)¹⁴, co do których zastosowanie znajdują tylko przepisy dotyczące bezpośrednio skutków prawnych stosunku dominacji i zależności¹⁵, a nie przepisy wprowadzone ustawą nowelizującą.

Interes spółki a interes grupy spółek

Dyrektywą wyjściową, będącą wzorem postępowania wiążącym wszystkie organy korporacji, jest działanie „w interesie spółki”. Przez interes spółki należy rozumieć potrzeby, do których zaspokojenia spółka dąży bądź powinna dążyć, w granicach wyznaczonych celem oraz przedmiotem działalności spółki¹⁶. Pomimo braku ustawowej definicji pojęcia interesu spółki w warstwie normatywnej pojęcie to pojawia się jako np. kryterium, którego naruszenie uprawnia określone podmioty (art. 250 pkt 1–5 i art. 422 § 2 k.s.h.) do zainicjowania sądowej kontroli uchwał zgromadzenia wspólników bądź walnego zgromadzenia (art. 249 i art. 422 § 1 k.s.h.)¹⁷.

W literaturze wyróżnić można dwie zasadnicze koncepcje dotyczące charakteru interesu spółki¹⁸. Pierwsza z nich zakłada, że interes spółki ma charakter autonomiczny, odrębny względem interesu wspólników, co wynika z odrębnej podmiotowości przyznanej wszystkim spółkom handlowym oraz osobowości prawnej będącej właściwością spółek kapitałowych¹⁹. Na prymat interesu spółki wskazuje ustawa, bowiem zarząd reprezentuje i prowadzi sprawy spółki, a nie jej wspólników²⁰. Z kolei druga koncepcja głosi, że interes spółki należy postrzegać jako funkcję (wypadkową) interesów zaangażowanych w nią osób²¹. Interes spółki determinowany jest przez osoby uprawnione do podejmowania decyzji korpora-

14 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 117.

15 A. Szumański, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks...*, s. 145.

16 A. Opalski, *Prawo zgrupowań spółek*, Warszawa 2012, s. 145.

17 *Ibidem*, s. 150–151. Na marginesie należy wskazać, że uchwała godząca w interes spółki nie jest samodzielną przesłanką zaskarżenia uchwały zgromadzenia.

18 Zob. I. Gębusia, *Interes spółki w prawie polskim i europejskim*, Warszawa 2017, s. 31–41; P. Błaszczuk, *Pojęcie interesu spółki handlowej. Glosa do wyroku SN z dnia 5 listopada 2009 r., I CSK 158/09*, „Glosa” 2012, nr 3, s. 32.

19 Zob. A. Szumański, *Spór wokół roli interesu grupy spółek i jego relacji w szczególności do interesu własnego spółki uczestniczącej w grupie*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 5, s. 12; P. Bryłowski, A. Kidyba, *Kategoria interesu w kodeksie spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 10, s. 7–8; F. Zoll, *Prawo cywilne w zarysie. Część ogólna*, Kraków 1946, s. 101.

20 S. Sołtysiński, P. Moskwa, *Interes spółki. Wspólnicy i interesariusze*, w: S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 17A, *Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2015, s. 39.

21 Zob. A. Opalski, *Prawo...*, s. 152–154.

cyjnych, co wskazuje na jego akcesoryjny charakter. W pełni autonomiczny interes spółki występuje tylko na płaszczyźnie formalnej (jako autonomiczna kategoria normatywna), zaś w znaczeniu materialnym treść tego pojęcia ustalana jest przez wspólników, względnie funkcjonariuszy spółki²². Odpowiada to podważanej w tym ujęciu pełnej samodzielności interesu spółki, zwłaszcza ze względu na możliwość podjęcia przez wspólników decyzji o likwidacji spółki, która w konsekwencji zakończy jej byt²³.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 2009 r.²⁴ podzielił argumentację przyjętą w drugim stanowisku, wskazując, że „interes spółki stanowi kompromis, wypadkową pomiędzy często sprzecznymi ze sobą interesami wspólników mniejszościowych i większościowych, a jego treść powinna uwzględniać słuszne interesy obu grup wspólników”. Zasada rządów większości, na której oparto model kształtowania „woli spółki”, nie oznacza jednak utożsamiania interesu spółki wyłącznie z interesem wspólnika większościowego. Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, „że nie może istnieć odrębny, samodzielny interes spółki jako osoby prawnej, abstrahujący od wypadkowej interesu wszystkich wspólników, determinowanej określonym w umowie spółki wspólnym celem”. Zatem wypadkowa interesów ogółu wspólników (akcjonariuszy) – co do zasady – kształtuje treść interesu spółki, tym samym podkreślając jego akcesoryjny charakter.

Punktem wyjścia dla kategorii interesu grupy spółek jest przyjęcie wykształconej w orzecznictwie francuskich sądów koncepcji *Rozenblum*²⁵. W myśl tej koncepcji zarząd spółki zależnej jest uprawniony do podjęcia działań zgodnych z interesem grupy, nawet jeżeli są one sprzeczne z interesem reprezentowanej przez nich korporacji. W szczególności dotyczy to wykonywania poleceń spółki dominującej, które mogą okazać się niekorzystne dla spółki zależnej²⁶, a są uzasadnione interesem całej grupy. Działania członków zarządu prowadzące do negatywnych skutków dla spółki zależnej są legitymizowane pod warunkiem istnienia ustabilizowanej struktury organizacyjnej zgrupowania, prowadzenia spójnej, długofalowej polityki zgrupowania oraz wyważenia interesów poszczególnych spółek²⁷. Spełnienie

22 P. Błaszczuk, *Pojęcie...*, s. 32.

23 A. Opalski, *O pojęciu interesu spółki handlowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 11, s. 17.

24 Wyrok SN z dnia 5 listopada 2009 r., I CSK 158/09, LEX nr 551846.

25 Por. wyrok Chambre Criminelle de Cour de Cassation z 4 lutego 1985 r., Nr 84-91.581, JCP/E 1985, II, 14614.

26 I. Gębusia, *Interes...*, s. 409.

27 K. Oplustil, *Koncepcje interesu grupy spółek w pracach europejskich gremiów eksperckich (EMCA, FECG, ICLEG)*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2019, nr 1, s. 5; A. Opalski, *Prawo...*, s. 99.

przesłanek wykształconych na kanwie koncepcji *Rozenblum* uwalnia menadżerów spółki zależnej od odpowiedzialności wynikającej ze stosowania się do niekorzystnych poleceń spółki dominującej²⁸.

Stosownie do treści art. 21¹ § 1 k.s.h. spółka dominująca oraz spółka zależna, które uczestniczą w grupie spółek, kierują się obok interesu spółki interesem grupy spółek, o ile nie zmierza to do pokrzywdzenia wierzycieli lub współników mniejszościowych albo akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej. Ustawodawca, wyodrębniając grupę spółek jako autonomiczną kategorię normatywną²⁹, przewidział dla niej również kategorię własnego interesu. Podobnie jak interes spółki uczestniczącej w grupie, interes grupy spółek stanowi kategorię prawną. Nakaz kierowania się obok interesu spółki interesem grupy spółek, który został zdefiniowany jako kierowanie się przez spółki pozostające w grupie wspólną strategią w celu realizacji wspólnego interesu (interes grupy spółek)³⁰ wynika *expressis verbis* z art. 21¹ § 1 k.s.h. Zastosowanie funktora „obok” w powyższym przepisie zakłada wyważenie interesów spółek (zarówno dominującej, jak i zależnej) oraz interesu grupy spółek, przy uwzględnieniu interesu wierzycieli oraz współników (akcjonariuszy) mniejszościowych spółki zależnej³¹. Interes wierzycieli i innych osób zaangażowanych w działalność spółki jest uwzględniany, co wskazuje, że nie współtworzy on interesu spółki, lecz należy go jedynie mieć na względzie przy określaniu interesu spółki³². Powyższe założenia odpowiadają koncepcji interesu spółki przyjętej przez Sąd Najwyższy, przede wszystkim w zakresie ujmowania go z tzw. perspektywy właścicielskiej jako wypadkowa wyłącznie interesów współników³³. Natomiast uwzględnianie przez spółki pozostające w grupie spółek uzasadnionych interesów podmiotów z otoczenia spółki nawiązuje do wywodzącej się z prawa angielskiego koncepcji *Enlightened Shareholder Value*, która zakłada postępowanie członków zarządu ukierunkowane na rozwój spółki w interesie ekonomicznym jej

28 Zob. A. Szumański, *Spór...*, s. 13; I. Gębusia, *Interes...*, s. 409. Zgodnie z art. 21⁵ § 1 k.s.h. członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator spółki zależnej nie ponosi odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia, w tym na podstawie art. 293, art. 300¹²⁵ i art. 483.

29 A. Czarnecka, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo holdingowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2022, s. 21–22.

30 W ramach definicji legalnej grupy spółek w art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. ustawodawca zawarł również definicję interesu grupy spółek (definicja nawiasowa).

31 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 156–157.

32 A. Opalski, *Prawo...*, s. 629.

33 Por. A. Opalski, *O pojęciu...*, s. 23.

wspólników, przy respektowaniu w swoich działaniach interesów pozostałych interesariuszy (np. pracowników, wierzycieli, klientów oraz społeczności lokalnych)³⁴.

Koncepcja interesu grupy spółek w doktrynie i orzecznictwie francuskim skłania się ku ujmowaniu interesu *in concreto*, a nie *in abstracto*. Pojęcie interesu grupy spółek, mimo że zostało wprowadzone przez francuskiego ustawodawcę do ustawy, nie zostało przez niego zdefiniowane. W orzecznictwie francuskim wskazuje się, że interes grupy należy pojmować w perspektywie długookresowego planu biznesowego, który ma na celu równoważenie indywidualnych interesów członków grupy w dłuższej perspektywie czasowej. Ponadto judykatura francuska wskazuje, że wspólny interes grupy polega na realizacji: interesu ekonomicznego (efektywność zarządzania, optymalizacja podatkowa, osiągnięcie efektu synergii), interesu społecznego (interes pracowników spółek wchodzących w skład grupy) oraz interesu finansowego (wspólne zarządzanie finansami)³⁵.

W orzecznictwie polskim również można dostrzec judykaty dotyczące problematyki kierowania się interesem grupy spółek przez powiązane ze sobą spółki. W wyroku z dnia 3 grudnia 2012 r. SA w Katowicach³⁶ stwierdził, że decyzja spółki dotycząca przystąpienia do korporacji jest dobrowolna, natomiast jej następstwem jest podporządkowanie działania wspólnemu interesowi, co oznacza w rzeczywistości ograniczenie samodzielności poprzez podejmowanie decyzji strategicznych w interesie całej grupy uzależnionych od sytuacji ekonomicznej w kraju i na świecie. Rozstrzygając zagadnienie interesu grupy spółek, należy przyjąć, iż powinien on stanowić wypadkową interesów poszczególnych spółek z grupy. Brak podmiotowości prawnej grupy spółek uniemożliwia przypisanie interesu konkretnemu podmiotowi. Interes grupy spółek należy odnosić do pewnej zbiorowości składającej się ze spółki dominującej i spółki lub spółek zależnych³⁷.

³⁴ Por. P. Błaszczuk, *Pojęcie...*, s. 34.

³⁵ M. Romanowski, *W sprawie...*, s. 9; A. Opalski, *Prawo...*, s. 628–629, przedstawił w nawiązaniu do koncepcji francuskiej propozycję przepisów interpretujących pojęcie interesu spółki oraz interesu grupy spółek. „Interes spółki handlowej tworzy interes większości wspólników lub akcjonariuszy, z uwzględnieniem ochrony uzasadnionych interesów mniejszości. Przy określaniu interesu spółki handlowej należy także brać pod uwagę uzasadniony interes wierzycieli w utrzymaniu zdolności spółki do wykonywania zobowiązań oraz uzasadniony interes pracowników w ochronie zatrudnienia”. Natomiast w odniesieniu do koncepcji interesu grupy spółek autor wskazał, że: „spółka uczestnicząca w grupie spółek może kierować się zamiast interesem spółki, uzasadnionym interesem grupy, jeżeli spółka pozostaje w trwałym powiązaniu organizacyjnym z grupą i jest objęta strategią grupy, a zarząd spółki ma uzasadnione podstawy, by oczekiwać zrównoważenia interesów spółki i grupy w perspektywie średniookresowej”.

³⁶ Wyrok SA w Katowicach z dnia 3 grudnia 2012 r., V ACa 702/12, LEX nr 1236676.

³⁷ R. Adamus, w: R. Adamus (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do nowelizacji. Prawo holdingowe. Zmiany w funkcjonowaniu organów spółek kapitałowych*, Warszawa 2022, s. 47.

Obowiązek kierowania się przez spółkę zależną interesem grupy spółek (obok kierowania się interesem własnym) nie jest uzależniony od wydania wiążącego polecenia przez spółkę dominującą. Stosownie do art. 21¹ § 1 k.s.h. spółka zależna obowiązana jest realizować interes grupy spółek, gdy nie jest on sprzeczny z interesem własnym spółki zależnej (jest zatem co najmniej neutralny względem interesu spółki zależnej) oraz jego realizacja nie zmierza do pokrzywdzenia wierzycieli lub współników mniejszościowych spółki zależnej. Sprzeczność interesu spółki zależnej z interesem grupy spółek prowadzi do sytuacji, w której nie jest możliwe – zgodnie z art. 21¹ § 1 k.s.h. – kierowanie się przez spółkę zależną obok interesu własnego jednocześnie interesem grupy spółek. Natomiast wydanie wiążącego polecenia przez spółkę dominującą wyłącza zastosowanie art. 21¹ § 1 k.s.h., gdyż wpływa na zmianę kryteriów oceny prowadzenia spraw spółki zależnej. Wówczas wyłącznym kryterium będzie zgodność prowadzenia spraw spółki zależnej z wiążącym poleceniem, przy jednoczesnym uwzględnieniu obligatoryjnych przesłanek odmowy jego wykonania (art. 21⁴ k.s.h.)³⁸.

Istota instytucji wiążącego polecenia

Realizacja wspólnego interesu grupy spółek określonego we wspólnej strategii uzasadnia sprawowanie przez spółkę dominującą jednolitego kierownictwa nad spółkami zależnymi (art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h.). Instrumentem przewidzianym dla realizacji tego interesu jest wiążące polecenie dotyczące prowadzenia spraw spółki wydawane przez spółkę dominującą wobec spółki zależnej (art. 21² § 1 k.s.h.). Celem wiążącego polecenia jest ułatwienie spółce dominującej sprawnego zarządzania grupą spółek³⁹. Ponadto jego zastosowanie ma prowadzić do zapewnienia ochrony wierzycieli i współników (akcjonariuszy) spółki zależnej oraz uwolnienia od odpowiedzialności funkcjonariuszy spółki zależnej, którzy w następstwie wydania tego polecenia mają wyłączoną bądź ograniczoną zdolność decyzyjną w zakresie jego przyjęcia do wykonania⁴⁰.

Należy zwrócić uwagę, iż przepis dopuszczający możliwość wydania wiążącego polecenia nie wskazuje bezpośrednio organu do tego uprawnionego, a jedynie przyznaje ogólną kompetencję spółce dominującej (art. 21² § 1 k.s.h.). Mając na

³⁸ A. Nowacki, *Kierowanie się przez spółkę zależną uczestniczącą w grupie spółek interesem grupy spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 8, s. 13–21.

³⁹ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, s. 9–10 (Sejm IX kadencji, druk nr 1515).

⁴⁰ B. Sołtys, *Kilka uwag i propozycji do kodeksowej regulacji nowego prawa holdingowego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 1, s. 10.

względnie zasadę domniemanie kompetencji zarządu (art. 201 § 1, art. 300⁶² § 1 albo art. 300⁷³ § 1 oraz art. 368 § 1 k.s.h.), należy stwierdzić, że realizacja przyznanej spółce dominującej kompetencji należy właśnie do zarządu tej spółki⁴¹. Jak wskazuje A. Szumański, regulacja dotycząca przyjęcia do wykonania przez spółkę zależną wiążącego polecenia (art. 21³ k.s.h.) jest niemal lustrzanym odbiciem regulacji wydania wiążącego polecenia przez spółkę dominującą z art. 21² k.s.h. Różnica jednak polega na tym, że art. 21³ k.s.h. ujęty został od strony kompetencyjnej i wskazuje, że chodzi tu o uchwałę zarządu spółki zależnej⁴². Zatem wydanie wiążącego polecenia powinno zostać dokonane zgodnie z zasadami reprezentacji spółki dominującej (art. 205 § 1, art. 300⁶⁶ § 1 albo art. 300⁷⁸ § 1 oraz art. 373 § 1 k.s.h.).

Sporna w nauce jest natomiast kwestia dopuszczalności wydawania wiążących poleceń przez pełnomocników. A. Szumański wskazuje, że przy wydaniu wiążącego polecenia spółkę dominującą może reprezentować prokurent, a także pełnomocnik w granicach udzielonego mu pełnomocnictwa⁴³. Natomiast A. Kidyba przyjmuje, iż trudne do zaakceptowania jest włączanie prokurentów i pełnomocników spółki dominującej w proces zarządzania grupą spółek. Nie należy utożsamiać reprezentacji spółki w typowych stosunkach gospodarczych wobec podmiotów trzecich ze sprawowaniem jednolitego kierownictwa nad grupą spółek traktowanego jako rozszerzona sfera prowadzenia spraw⁴⁴. Za drugim z przedstawionych poglądów przemawiają dwa zasadnicze względy. Po pierwsze, wydanie wiążącego polecenia dotyczy sfery prowadzenia spraw spółki (art. 21² § 1 k.s.h.), zaś pełnomocnik umocowany jest do reprezentowania spółki wobec osób trzecich (*pro foro externo*)⁴⁵. W przypadku udzielenia pełnomocnictwa zastosowania nie znajdują konstrukcje dotyczące prowadzenia spraw spółki (*pro foro interno*)⁴⁶. Po drugie, regulacje uwalniające od odpowiedzialności za szkodę dotyczą działających w interesie grupy członków organów spółki dominującej, a nie jej pełnomocników (art. 21⁵ § 2 k.s.h.).

Normując możliwość wydawania wiążących poleceń i tym samym ograniczając zasadę samodzielności zarządu, ustawodawca zachował spójność systemową,

41 A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1–300*¹³⁴, Warszawa 2023, s. 151–152.

42 A. Szumański, *Nowe prawo grup spółek w Polsce – koncepcja systemowa regulacji prawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 8, s. 12.

43 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s.198.

44 A. Kidyba, *Kodeks...*, s. 152.

45 Wyjątek od reprezentacji spółki przez pełnomocnika wobec osób trzecich stanowią tzw. pełnomocnictwa korporacyjne, w szczególności określone w art. 210 oraz art. 379 k.s.h. Zob. Ł. Węgrzynowski, *Członek zarządu spółki kapitałowej jako pełnomocnik spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 11, s. 31.

46 Por. J.P. Naworski, *Reprezentacja spółki kapitałowej z udziałem pełnomocników – w tym będących członkami zarządu*, „Głosa” 2007, nr 5, s. 45–46; Ł. Węgrzynowski, *Członek...*, s. 32.

bowiem wprowadzenie tego instrumentu ma przełamywać zakazy wydawania wiążących poleceń członkom zarządu spółek kapitałowych wynikające z art. 219 § 2⁴⁷ i art. 375¹ k.s.h.⁴⁸ Potrzeba regulacji wiążących poleceń jest szczególnie widoczna na przykładzie spółki akcyjnej. Zakaz wydawania wiążących poleceń zarządowi przez walne zgromadzenie, a w rzeczywistości przez akcjonariusza większościowego będącego spółką kapitałową prowadził do niekorzystnego położenia zarządców spółki zależnej⁴⁹. W dyskusji nad regulacją dotyczącą grupy spółek przedstawiany jest także pogląd, zgodnie z którym określenie „wiążące polecenie” użyte w art. 219 § 2, art. 300⁶⁹ § 2 i art. 375¹ k.s.h. odnosi się do poleceń wydawanych organowi spółki przez inny organ tejże spółki. Natomiast w przypadku regulacji wprowadzonej ustawą nowelizującą mowa jest o wiążącym poleceniu wydanym przez podmiot prawa (spółkę dominującą) innemu podmiotowi prawa (spółce zależnej). Określenie „wiążące polecenie” pomimo semantycznej zbieżności oznacza dwie różne instytucje, które należy rozgraniczyć⁵⁰.

Wiążące polecenie powinno zawierać co najmniej cztery elementy składowe określające jego treść (art. 21² § 3 pkt 1–4 k.s.h.). Po pierwsze, powinno określać oczekiwane przez spółkę dominującą zachowanie spółki zależnej w związku z wykonaniem wiążącego polecenia. Przy określeniu oczekiwanego zachowania należy odnieść się do pojęcia świadczenia, które oznacza powinno, zgodne z treścią zobowiązania zachowanie dłużnika. Zgodnie z przyjętym w doktrynie podziałem zachowanie dłużnika może polegać na działaniu (*facere*), zaniechaniu (*non facere*)

⁴⁷ Zgodnie z art. 219 § 2 k.s.h. rada nadzorcza nie ma prawa wydawania zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. Tożsama regulacja występuje w prostej spółce akcyjnej (art. 300⁶⁹ § 2 k.s.h.). Na gruncie spółki z o.o. brak jest odpowiednika art. 375¹ k.s.h. stanowiącego, że walne zgromadzenie i rada nadzorcza nie mogą wydawać zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki. Jak wskazuje A. Szumański, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks...*, s. 507, brak odpowiednika art. 375¹ k.s.h. w odniesieniu do spółki z o.o. nie stanowi zaniedbania legislacyjnego, ale świadomy wybór ustawodawcy. Mając na względzie treść art. 207 *in fine* k.s.h. oraz wykładnię systemową przepisów ustawy, dopuszczono możliwość wydawania wiążących poleceń przez wspólników spółki z o.o. w stosunku do zarządu w zakresie prowadzenia spraw tej spółki, co nie jest dopuszczalne w spółce akcyjnej.

⁴⁸ A. Kidyba, *Kodeks...*, s. 151.

⁴⁹ A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 187–188. Autor wskazuje, że wykonanie wiążącego polecenia wydanego przez akcjonariusza większościowego mogło stanowić podstawę odpowiedzialności (cywilnej, karnej lub karnej skarbowej) zarządców spółki zależnej z powodu bezprawności działania (art. 375¹ k.s.h.). Zaś odmowa wykonania wiążącego polecenia wydanego przez akcjonariusza większościowego mogła zakończyć się dla zarządców spółki zależnej odpowiedzialnością organizacyjną (art. 370 § 1 zd. 1 k.s.h.).

⁵⁰ R. Adamus, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 63.

oraz na znoszeniu (*pati*)⁵¹. Po drugie, powinno wskazywać na interes grupy spółek, który uzasadnia wykonanie przez spółkę zależną wiążącego polecenia. Trzecim elementem jest określenie spodziewanej korzyści lub szkody spółki zależnej, które będą następstwem wykonania wiążącego polecenia, o ile występują. Szkoda jest podstawową przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej i może wystąpić jako rzeczywiście poniesiona strata (*damnum emergens*) oraz utracone korzyści (*lucrum cessans*)⁵². Czwartym elementem wiążącego polecenia jest wskazanie przewidywanego sposobu i terminu naprawienia spółce zależnej szkody poniesionej w wyniku jego wykonania.

Kluczową kwestią jest także określenie charakteru prawnego wiążącego polecenia. A. Kidyba wskazuje, że od strony formalnoprawnej wiążące polecenie należy uznać za czynność prawną dwustronną, ponieważ do pełnego ukształtowania stosunku prawnego art. 21³ k.s.h. przewiduje obowiązek przyjęcia wiążącego polecenia przez spółkę zależną do wykonania w formie uchwały zarządu. Potwierdzeniem kwalifikacji wiążącego polecenia jako czynności prawnej ma być również zastrzeżona w art. 21² § 2 k.s.h. forma pisemna lub elektroniczna pod rygorem nieważności⁵³. Natomiast M. Chomiuk przyjmuje pogląd, że czynność prawna w postaci wydania wiążącego polecenia, a następnie jego przyjęcia do wykonania nie wpisuje się w ramy konstrukcyjne ani umowy, ani jednostronnej czynności prawnej. Wiążące polecenie należy uznać „(...) za czynność prawną, będącą czynnością korporacyjną dokonywaną w ramach ustawowo zdefiniowanego tworu korporacyjnego w postaci grupy spółek (...)”⁵⁴. Wątpliwości odnośnie do kwalifikacji prawnej wiążącego polecenia podnosi M. Litwińska-Werner, wskazując, że

51 M. Safjan, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz. Art. 1–449*¹⁰, Warszawa 2020, s. 1142. Za tezę, że oczekiwane przez spółkę dominującą zachowanie spółki zależnej może dotyczyć działania, zaniechania i znoszenia opowiadają się: R. Adamus, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 67; A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 200–201.

52 Szerzej: Z. Banaszczyk, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks...*, s. 1233–1235.

53 A. Kidyba, *Kodeks...*, s. 152. Pogląd ten przyjmuje również A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 191. Autor wskazuje, że skuteczne wydanie wiążącego polecenia stanowi dwustronną czynność prawną, bowiem wymaga oświadczenia woli dwóch spółek. O uznaniu wiążącego polecenia za czynność prawną przesądza art. 21² § 2 k.s.h. określający formę jego wydania. Skoro ustawodawca przewidział formę pisemną lub elektroniczną pod rygorem nieważności, to w świetle art. 73 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm., dalej: k.c.), mamy do czynienia z formą czynności prawnej.

54 M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 125. Autor powołuje się na definicję czynności korporacyjnej przedstawioną przez A. Opalskiego, w: A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych*, t. IIA, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2018, s. 1065, wskazując, że zmierza ona do zapewnienia spółce dominującej legalnego

z ostrożnością można kwalifikować wiążące polecenie jako oświadczenie woli ze strony spółki dominującej, ponieważ w założeniu ma ono doprowadzić do wywołania określonych skutków prawnych: „(...) bardziej czytelna byłaby kwalifikacja wiążącego polecenia jako oświadczenia woli, które w ramach konstrukcji przyjętej na gruncie przepisów wymaga dla swej skuteczności określonego zachowania spółki zależnej”⁵⁵. Biorąc pod uwagę, że najistotniejszym elementem czynności prawnej jest oświadczenie woli⁵⁶, to wiążące polecenie wydane przez spółkę dominującą stanowi rdzeń czynności prawnej wydania i przyjęcia do wykonania wiążącego polecenia (*in pleno*), ponieważ oświadczenie to zawiera obligatoryjną treść tej czynności (art. 21² § 3 k.s.h.).

Wydanie wiążącego polecenia prowadzi do powstania obowiązku zarządu spółki zależnej w zakresie odniesienia się do otrzymanego polecenia. Reakcja spółki zależnej na wiążące polecenie może polegać albo na podjęciu uchwały zarządu o jego wykonaniu (art. 21³ k.s.h.), albo na podjęciu uchwały o odmowie jego wykonania (art. 21⁴ § 1–3 k.s.h.)⁵⁷. Biorąc pod uwagę treść wiążącego polecenia, należy uznać, że skutkiem przyjęcia do wykonania przez spółkę zależną wiążącego polecenia spółki dominującej jest powstanie stosunku zobowiązaniowego o charakterze umownym⁵⁸ czy też *quasi*-kontraktowym⁵⁹ między tymi spółkami. Natomiast wnioskując *a contrario*, należy stwierdzić, że uchwała zarządu spółki zależnej odmawiająca wykonania wiążącego polecenia nie prowadzi do powstania stosunku prawnego⁶⁰. Podobnie jak inne czynności prawne, wiążące polecenia mogą podlegać weryfikacji w zakresie ich zgodności z art. 58 k.c.⁶¹ W sytuacji sprzeczności wiążącego polecenia z prawem lub zasadami współżycia społecznego po stronie spółki zależnej powstaje obowiązek odmowy wykonania takiego polecenia⁶².

i prawidłowego funkcjonowania w grupie spółek oraz służy zabezpieczeniu praw i interesów jej samej, jak i wspólników mniejszościowych oraz wierzycieli spółki zależnej.

55 M. Litwińska-Werner, w: J. Okolski, M. Modrzejewska (red.), *Prawo...*, s. 475.

56 S. Czepita, Z. Kuniewicz, *Spór o konwalidację nieważnych czynności prawnych*, „Państwo i Prawo” 2002, nr 9, s. 84–85.

57 F. Ostrowski, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, s. 126.

58 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 191.

59 M. Baran, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo...*, s. 52.

60 Tak R. Adamus, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 85; M. Baran, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo...*, s. 52, wskazuje, że wówczas „nie dochodzi do powstania stosunku quasi-zobowiązaniowego”.

61 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy..., s. 10–11.

62 A. Szumański, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 217; A. Kidyba, *Kodeks...*, s. 155; R. Adamus, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 85–86, wyróżnił dodatkowo

Ustawodawca przewidział granicę interesu grupy spółek poprzez wprowadzenie mechanizmu odmowy wykonania wiążącego polecenia w odniesieniu do wszystkich spółek zależnych, jeżeli jego wykonanie doprowadziłoby do niewypłacalności⁶³ lub zagrożenia niewypłacalnością⁶⁴ (art. 21⁴ § 1 k.s.h.) oraz odmowy wykonania wiążącego polecenia w odniesieniu do spółek zależnych niebędących spółkami jednoosobowymi, jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że jest ono sprzeczne z interesem tej spółki i wyrządzi jej szkodę, która nie będzie naprawiona przez spółkę dominującą lub inną spółkę zależną uczestniczącą w grupie spółek w okresie dwóch lat, licząc od dnia, w którym nastąpi zdarzenie wyrządzające szkodę, chyba że umowa albo statut spółki stanowią inaczej (art. 21⁴ § 2 k.s.h.). Mechanizm zobowiązujący spółkę zależną do odmowy wykonania wiążącego polecenia, którego następstwem byłaby niewypłacalność lub zagrożenie nią wydaje się wpisywać w generalną zasadę uwzględniania interesu wierzycieli wyrażoną w art. 21¹ § 1 k.s.h. Natomiast przesłanka odmowy wykonania wiążącego polecenia w spółce zależnej niebędącej spółką jednoosobową ma uwzględniać wyrażony w art. 21¹ § 1 *in fine* k.s.h. interes wspólników mniejszościowych albo akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej⁶⁵.

Odpowiedzialność spółki dominującej wobec spółki zależnej

Jednym z podstawowych problemów prawa grup spółek jest ochrona spółki zależnej realizowana poprzez obowiązek naprawienia szkody przez spółkę dominującą. Sytuacja ekonomiczna spółki zależnej ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia interesów jej wierzycieli oraz wspólników (akcjonariuszy) mniejszościowych⁶⁶. Artykuł 21¹² k.s.h. otwiera grupę przepisów kształtujących zasady odpowiedzialności w grupach spółek w myśl art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h. Odpowiedzialność związaną

przesłankę odmowy wykonania wiążącego polecenia w postaci nadużycia prawa podmiotowego przez spółkę dominującą (art. 5 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.).

63 Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 614) dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

64 Zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn. z 2024 r. poz. 1428 ze zm.) przez dłużnika zagrożonego niewypłacalnością należy rozumieć dłużnika, którego sytuacja ekonomiczna wskazuje, że w niedługim czasie może stać się niewypłacalny.

65 F. Ostrowski, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, s. 128. Autor wskazuje, że w spółce o mieszanej strukturze właścicielskiej obok potrzeby zapewnienia ochrony interesów wierzycieli istnieje potrzeba ochrony interesów wspólników mniejszościowych.

66 A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki zależnej w prawie holdingowym*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 12, s. 12.

z wydaniem wiążącego polecenia spółka dominująca może ponosić wobec spółki zależnej (art. 21¹² k.s.h.), wspólników albo akcjonariuszy spółki zależnej (art. 21¹³ k.s.h.), a także wierzycieli spółki zależnej (art. 21¹⁴ k.s.h.). Wprowadzone rozwiązania stanowią *lex specialis* wobec ogólnych zasad odpowiedzialności cywilnej⁶⁷.

Zasadniczo podstawą odpowiedzialności spółki dominującej wobec spółki zależnej za powstałą szkodę jest *per se* wiążące polecenie⁶⁸. W świetle art. 21² § 3 k.s.h. wiążące polecenie wskazuje co najmniej „(...) przewidywany sposób i termin naprawienia spółce zależnej szkody poniesionej w wyniku wykonania wiążącego polecenia”. Zachowanie spółki dominującej wyrządzające szkodę po stronie spółki zależnej może polegać wyłącznie na wydaniu wiążącego polecenia, nie zaś na jego wykonaniu, które leży w gestii zarządu spółki zależnej⁶⁹. Mimo iż art. 21¹² § 1 k.s.h. wprost wskazuje na szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia, to pierwotnego źródła szkody należy upatrywać w jego wydaniu. Wykonanie zaś jest elementem pośrednim pomiędzy wydaniem wiążącego polecenia a powstałą szkodą⁷⁰. Natomiast przepis art. 21¹² § 1 k.s.h. przewiduje odpowiedzialność spółki dominującej wobec spółki zależnej uczestniczącej w grupie spółek za szkodę wyrządzoną w następstwie wykonania wiążącego polecenia, która nie została naprawiona w terminie wskazanym w tym poleceniu, i spółka dominująca ponosi winę.

Konsekwencją uznania wiążącego polecenia za czynność prawną jest odpowiednio przyjęcie odpowiedzialności w reżimie kontraktowym⁷¹. W świetle art. 471 k.c. do przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, kontraktowej⁷² należy zaliczyć powstanie szkody, spowodowanej niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania wskutek okoliczności obciążających dłużnika oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy owym niewykonaniem

67 P. Błaszczyk, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 290.

68 Zob. A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 12–13. Autor wyróżnia cztery reżimy odpowiedzialności mogące znaleźć zastosowanie przy indemnizacji szkody spółki zależnej – tzw. kaskadowy mechanizm naprawienia szkody.

69 A. Kappes, *Rzekoma ochrona wierzycieli spółki zależnej w prawie holdingowym. Czas na odpowiedzialność przebijającą?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 10, s. 11.

70 A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 15.

71 W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy..., s. 33, wskazano, że w art. 21¹² § 1 k.s.h. ukształtowano odpowiedzialność odszkodowawczą spółki dominującej, o charakterze kontraktowym, na zasadzie winy domniemanej. A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 13 oraz A. Krawczyk, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 132, podkreślają, że projektodawca ograniczył się do przyjęcia przywołanego poglądu, nie uzasadniając go.

72 Odpowiedzialność kontraktowa wraz z odpowiedzialnością deliktową stanowią zasadniczy zrąb cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej. Tak K. Zagrobelny, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 1102.

lub nienależytym wykonaniem zobowiązania a szkodą, która stanowi normalne następstwo naruszenia powinności dłużnika⁷³. Zasada winy jako zasada odpowiedzialności przeważa w dwóch głównych reżimach odpowiedzialności odszkodowawczej: kontraktowej oraz deliktowej⁷⁴. Dla powstania obowiązku naprawienia szkody przez spółkę dominującą, oprócz spełnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej oraz wystąpienia bezprawnego zachowania, konieczne jest także zawinienie⁷⁵. W przypadku odpowiedzialności kontraktowej bezprawność obejmuje ściśle określony rodzaj bezprawia, tzw. bezprawność względną, stanowiącą naruszenie powinności dłużnika wynikającej z treści zobowiązania, co przekłada się na niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania⁷⁶. Spółka dominująca, która wydała wiążące polecenie, nie odpowiada wyłącznie za samo powstanie szkody, lecz za skutek swojego postępowania, pod warunkiem zawinienia. Uwolnienie od tej odpowiedzialności może nastąpić, jeżeli spółka dominująca wykaże, że nie ponosi winy za powstanie szkody⁷⁷.

W piśmiennictwie podejmowana jest problematyka charakteru odpowiedzialności spółki dominującej z art. 21¹² k.s.h.⁷⁸ Uzasadnieniem kontraktowego reżimu odpowiedzialności jest to, że wiążące polecenie stanowi formalnie czynność prawną

⁷³ M. Gutowski, w: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. II, *Komentarz. Art. 353–626*, Warszawa 2022, s. 1235; K. Zagrobelny, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks...*, s. 1103, wskazuje, że art. 471 k.c. ma szerokie zastosowanie i odnosi się do wszystkich rodzajów stosunków zobowiązaniowych. Dla ustalenia roszczenia odszkodowawczego nie ma znaczenia, czy niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynika z czynności prawnej (umowy, jednostronnej czynności prawnej), czynu niedozwolonego, bezpodstawnego wzbogacenia, decyzji administracyjnej czy orzeczenia sądu. Także dotyczy to stosunków zobowiązaniowych uregulowanych poza trzecią księgą k.c., np. zapis zwykły, zachówek.

⁷⁴ M. Kaliński, *Odpowiedzialność odszkodowawcza*, w: A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 6, *Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2018, s. 51. Autor wskazuje, że aby mówić o winie po stronie jakiejś osoby, konieczne jest wcześniejsze stwierdzenie bezprawności. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2020, s. 213, przyjmują, że dopiero czyny bezprawne mogą uzyskać kwalifikację czynów zawinionych, zatem klasa czynów zawinionych mieści się w klasie czynów bezprawnych. Natomiast przez winę należy rozumieć naganną decyzję człowieka odnoszącą się do powziętego przez niego bezprawnego czynu (także zaniechania).

⁷⁵ P. Błaszczuk, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 300.

⁷⁶ Z. Banaszczyk, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks...*, s. 1439. Autor wskazuje, że bezprawność względna jest różna jakościowo od bezprawności przewidzianej w art. 415 k.c.

⁷⁷ M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, s. 141.

⁷⁸ A. Krawczyk, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 133, opowiada się za odpowiedzialnością odszkodowawczą o charakterze deliktowym. Pośłużenie się w art. 21¹² §1 k.s.h. pojęciem winy jest typowe dla odpowiedzialności w reżimie deliktowym. Autorka stawia pytanie: czy uzależniając odpowiedzialność spółki dominującej *explicite* od przesłanki winy, ustawodawca uznaje za niewystarczające do indemnizacji szkody postawienie dłużnikowi (spółce dominującej) zarzutu naruszenia

dwustronną, w której treści zawiera się przewidywany sposób i termin naprawienia spółce zależnej szkody poniesionej w związku z wykonaniem wiążącego polecenia. Roszczenie odszkodowawcze przysługujące spółce zależnej obejmuje skutki niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków spółki dominującej wskazanych w wiążącym poleceniu. Ponadto od strony konstrukcyjnej odpowiedzialność spółki dominującej z art. 21¹² k.s.h. została ukształtowana w sposób zbliżony do odpowiedzialności odszkodowawczej funkcjonariuszy spółek kapitałowych (art. 293 i art. 483 k.s.h.), która w doktrynie przeważająco uważana jest za odpowiedzialność o charakterze kontraktowym⁷⁹.

Natomiast A. Kappes wskazuje, że odpowiedzialność spółki dominującej za szkodę wyrządzoną spółce zależnej różni się tym od typowej odpowiedzialności kontraktowej, że w tym drugim przypadku zawsze występuje uprzednie umowne zobowiązanie, którego niewykonanie lub nienależyte wykonanie prowadzi do powstania szkody. W relacjach holdingowych trudno doszukiwać się elementu umownego opartego na równości stron stosunku prawnego, bowiem wydane spółce zależnej wiążące polecenie implikuje jego wykonanie. Odmowa zaś jego wykonania następuje tylko wobec ziszczenia się przesłanek przewidzianych w ustawie lub umowie spółki. Autor przyjmuje, że odpowiedzialność spółki dominującej z art. 21¹² k.s.h. stanowi swoistą odpowiedzialność odszkodowawczą, wykazującą podobieństwo do odpowiedzialności w reżimie kontraktowym⁸⁰.

Konstrukcja art. 21¹² k.s.h. wprowadza różnicowanie przesłanek odpowiedzialności za szkodę ze względu na zakres zależności spółki zależnej wobec spółki dominującej⁸¹. W świetle art. 21¹² § 2 k.s.h. odpowiedzialność spółki dominującej wobec jednoosobowej spółki zależnej została ograniczona jedynie do sytuacji,

należytej staranności (art. 472 k.c.) i wymaga przy badaniu tego naruszenia także uwzględnienia elementów psychicznych, subiektywnych?

79 P. Błaszczuk, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 304–305, wraz z przywołaną tam literaturą. Autor wskazuje na następczy charakter źródła obowiązku odszkodowawczego przy odpowiedzialności w reżimie kontraktowym, zestawiając to z pierwotnym charakterem odpowiedzialności deliktowej, w której źródłem obowiązku odszkodowawczego jest zdarzenie wywołujące szkodę bez względu na uprzednio istniejący między stronami stosunek zobowiązaniowy. Na kontraktowy charakter odpowiedzialności wskazują również A. Czarnecka, P. Furmaga, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo...*, s. 132.

80 A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 13–14. Przyjmując, że uchwała spółki zależnej o przystąpieniu do grupy spółek stanowi jej blankietową zgodę na stosowanie się do wiążących poleceń, to „można próbować zrekonstruować tu element zobowiązania umownego, jakkolwiek wymaga to bardzo życzliwej wykładni omawianych przepisów”.

81 M. Wawer, w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, M. Wawer, R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 154.

w której wykonanie wiążącego polecenia doprowadziło do jej niewypłacalności⁸². Poza wykazaniem przez jednoosobową spółkę zależności związku przyczynowego pomiędzy wykonaniem wiążącego polecenia a szkodą konieczne jest także wykazanie drugiego związku przyczynowego pomiędzy wyrządzoną szkodą a niewypłacalnością⁸³. Stan niewypłacalności spółki zależnej nie wchodzi w zakres obowiązku odszkodowawczego spółki dominującej, lecz stanowi jedynie przesłankę wystąpienia z roszczeniem o naprawienie szkody przez spółkę zależną. Zatem zobowiązanie do naprawienia szkody odnosi się jedynie do przypadku, gdy niewypłacalność spółki zależnej powstała na skutek wykonania wiążącego polecenia i spółka dominująca ponosi winę (art. 21¹² § 1 *in fine* k.s.h.)⁸⁴. Natomiast w stosunku do spółek niebędących spółkami jednoosobowymi spółka dominująca odpowiada, jeżeli szkoda nie została naprawiona w terminie wskazanym w wiążącym poleceniu i ponosi winę (art. 21¹² § 1 k.s.h.).

Bez względu na strukturę spółki zależnej (jednoosobowa albo niebędąca jednoosobową) odpowiedzialność spółki dominującej ustala się z uwzględnieniem obowiązku lojalności wobec spółki zależnej podczas wydawania i wykonywania wiążącego polecenia (art. 21¹² § 3 k.s.h.)⁸⁵. Współdziałanie między wspólnikami w celu realizacji wspólnego celu (*affectio societatis*) stanowiące element stosunku spółki (art. 3 k.s.h.) zakłada postępowanie w sposób lojalny, adekwatnie do zasad dobrych obyczajów, dobrej wiary i uczciwości⁸⁶. Ujęcie w art. 21¹² § 3 k.s.h. obo-

82 M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, s. 142.

83 A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 15.

84 A. Krawczyk, w: R. Adamus (red.), *Kodeks...*, s. 138; P. Kuglarz, M. Kaliński, *Odpowiedzialność menedżerów w sytuacji niewypłacalności spółki w kontekście prawa holdingowego*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 2022, nr 2, s. 61, wskazują, że na zarządzie spółki zależnej ciąży obowiązek wewnętrznej analizy, czy w stosunku do zarządzanej spółki mogą wystąpić przesłanki niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością. W regulacji nie określono terminu, w którym mogłaby wystąpić niewypłacalność lub zagrożenie nią, co może powodować spory pomiędzy spółką dominującą a spółką zależną. W sytuacji wystąpienia przesłanek o charakterze insolwencyjnym zarząd spółki zależnej powinien bezwzględnie odmówić wykonania wiążącego polecenia. J. Solnica, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo...*, s. 64, wskazuje, iż obowiązek odmowy został wyrażony wprost w art. 21⁴ § 1 k.s.h., bowiem konstrukcja tego przepisu nie zapewnia elastyczności w zakresie podjęcia decyzji. Zatem powyższy problem nabiera znaczenia praktycznego, gdyż nie jest jednoznaczne, jak ukształtuje się odpowiedzialność członków zarządu spółki zależnej wobec niewypłacalności tej spółki i czy będą oni mogli skorzystać z art. 21⁵ § 1 k.s.h. przewidującego wyłączenie odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia, w tym na podstawie art. 293, art. 300¹²⁵ i art. 483 k.s.h.

85 M. Wawer, w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, M. Wawer, R. Zawłocki, *Kodeks...*, s. 154.

86 A. Opalski, *Obowiązki akcjonariuszy. Obowiązek lojalności*, w: S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2012, s. 373–374; P. Błaszczuk,

wiązku lojalności jako klauzuli generalnej pozwala na odesłanie do pozaprawnego systemu wartości, co powoduje uelastycznienie reguł odpowiedzialności spółki dominującej wobec spółki zależnej. Standardy postępowania w relacjach korporacyjnych wynikające z obowiązku lojalności stanowią podstawę do oceny subiektywnych przesłanek odpowiedzialności spółki dominującej⁸⁷.

O zawinieniu spółki dominującej można mówić wtedy, gdy wydane przez nią wiążące polecenie stanowi naruszenie obowiązku lojalności. Natomiast wydanie wiążącego polecenia przy wykorzystaniu zasad biznesowej oceny sytuacji, w granicach dopuszczalnego ryzyka gospodarczego (*business judgment rule*) będzie stanowiło przejaw braku winy spółki dominującej⁸⁸. Przy czym niezachowanie wymogu lojalności nie może stanowić samodzielnej przesłanki odpowiedzialności spółki dominującej, bowiem na gruncie art. 21¹² § 1 k.s.h. wymaga się wykazania, że szkoda nie została naprawiona w terminie wskazanym w wiążącym poleceniu (przesłanka bezprawności)⁸⁹. Należy zauważyć, że regulacja grup spółek dopuszcza działania spółki dominującej, z których może wynikać szkoda spółki zależnej (wiążące polecenia), wobec tego nie jest to typowy obowiązek lojalności rozumiany jako powstrzymywanie się od działań sprzecznych z interesem spółki⁹⁰. Wprowadzenie wymogu lojalności spółki dominującej (wspólnika strategicznego) ma ograniczyć następstwa związane z nadużywaniem pozycji dominującej, co powinno przejawiać się w realizacji dyrektywy dobrych obyczajów, dobrej wiary i uczciwości wobec spółki zależnej, a także jej wspólników mniejszościowych⁹¹.

Podsumowanie

Przepisy ustawy nowelizującej wskazują na dychotomiczny podział pod względem regulowanej materii. Pierwsza kategoria przepisów ma za zadanie wprowadzić mechanizmy sprawnego zarządzania grupą spółek (np. wiążące polecenie, dostęp

Obowiązek lojalności wspólników i akcjonariuszy w grupach spółek, „Przegląd Prawa Handlowego” 2013, nr 8, s. 18–19.

87 P. Błaszczyk, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 312. Wina określana jest jako subiektywna przesłanka odpowiedzialności, nakazująca uwzględnić cechy konkretnego zachowania podmiotu i na ich podstawie przesądzić o ponoszeniu przez ten podmiot odpowiedzialności; zob. P. Machnikowski, *Odpowiedzialność za czyny własne*, w: A. Olejniczak (red.), *System...*, s. 440.

88 A. Kappes, *Rzekoma ochrona wierzycieli...*, s. 12.

89 P. Błaszczyk, w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks...*, s. 314.

90 A. Kappes, *Rzekoma ochrona wierzycieli...*, s. 12.

91 P. Błaszczyk, *Obowiązek...*, s. 23.

do ksiąg i dokumentów spółki zależnej)), zaś druga kategoria koncentruje się na zagadnieniach związanych z ukształtowaniem zasad odpowiedzialności spółki dominującej za decyzje przez nią powzięte. Wprowadzając do porządku prawnego grupę spółek posiadającą odrębny od tworzących ją podmiotów, własny interes, stworzono autonomiczną kategorię normatywną. Modyfikując oraz uzupełniając dotychczasową, szcztątkową regulację tzw. prawa holdingowego, poza grupami spółek w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h., czyli stanowiących kwalifikowany stosunek dominacji i zależności, ustawodawca dopuścił istnienie grup spółek w znaczeniu potocznym, które znajdują się poza zakresem zastosowania omawianej regulacji.

Recepcja wywodzącej się z orzecznictwa francuskiego koncepcji *Rozenblum* pozwala na realizację interesu grupy spółek nawet, gdy prowadzi to do naruszenia interesu spółki zależnej, które jednak powinno być skompensowane w świetle średniookresowej strategii biznesowej. Służyć ma temu szczególna regulacja odpowiedzialności cywilnej spółki dominującej wobec spółki zależnej za szkodę wynikającą z wiążącego polecenia, co w założeniu również ma uwzględniać interes wierzycieli i współników mniejszościowych spółki zależnej. W celu urzeczywistnienia wspólnej strategii gospodarczej (interesu grupy spółek) ustawodawca przyznał spółce dominującej uprawnienie polegające na możliwości wkraczania w sferę prowadzenia spraw spółki zależnej (innej osoby prawnej), zwane wiążącym poleceniem. W zakresie kwalifikacji prawnej wiążącego polecenia należy przychylić się do poglądu wyrażonego w piśmiennictwie, że stanowi ono czynność prawną, będącą czynnością korporacyjną, z uwagi na to, iż jest instrumentem służącym sprawowaniu jednolitego kierownictwa nad grupą spółek. Mechanizm odmowy wykonania wiążącego polecenia jest swoistym „zaworem bezpieczeństwa” w sytuacji niewypłacalności podmiotu zależnego, co wpisuje się w zasadę kierowania się obok interesu spółki interesem grupy spółek, o ile nie zmierza to do pokrzywdzenia wierzycieli.

Ukształtowane przepisami mechanizmy odpowiedzialności spółki dominującej za wyrządzoną szkodę wydają się uwzględniać interes spółki zależnej, jej wierzycieli oraz współników mniejszościowych. Istotnym elementem stosunku zobowiązaniowego powstałego poprzez wydanie, a następnie przyjęcie do wykonania wiążącego polecenia jest naprawienie poniesionej szkody wyrządzonej spółce zależnej (art. 21² § 3 pkt 4 k.s.h.). Brak naprawienia szkody w terminie określonym w wiążącym poleceniu powoduje powstanie obowiązku odszkodowawczego po stronie spółki dominującej, który jak wskazano w piśmiennictwie ma charakter odpowiedzialności odszkodowawczej, o charakterze kontraktowym, na zasadzie winy domniemanej. Dochodzenie roszczenia o naprawienie szkody będzie wymagało wykazania przez spółkę zależną, że: wykonane wiążące polecenie zostało wydane i przyjęte do wykonania zgodnie z przepisami Tytułu I, Działu IV k.s.h.; ponosi ona szkodę;

istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy wykonaniem wiążącego polecenia a powstałą szkodą; spółka dominująca nie naprawiła szkody w terminie wskazanym w wiążącym poleceniu⁹².

Wprowadzona regulacja została oparta na systemie *opt-in*, w którym wejście w reżim wprowadzonych rozwiązań zależy będzie od przyjęcia go przez spółki pozostające w stosunku dominacji i zależności⁹³. Regulacja ta pozostaje irrelevantna z punktu widzenia spółek niezainteresowanych wejściem w reżim wprowadzony ustawą nowelizującą, bowiem nie ma on charakteru bezwzględno. Natomiast skuteczność ochrony prawnej spółek zależnych, wspólników mniejszościowych oraz wierzycieli spółek zależnych mogłaby być zagwarantowana, gdyby ustawodawca przyjął powszechność prawa grup spółek⁹⁴.

Bibliografia

- Adamus R., w: R. Adamus (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do nowelizacji. Prawo holdingowe. Zmiany w funkcjonowaniu organów spółek kapitałowych*, Warszawa 2022.
- Banaszczyk Z., w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. I, Komentarz. Art. 1–449¹⁰*, Warszawa 2020.
- Baran M., w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo holdingowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2022.
- Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Wawer M., Zawłocki R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Błaszczczyk P., w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do zmian (tzw. prawo holdingowe)*, Warszawa 2022.
- Błaszczczyk P., *Obowiązek lojalności wspólników i akcjonariuszy w grupach spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2013, nr 8, s. 18–24.
- Błaszczczyk P., *Pojęcie interesu spółki handlowej. Glosa do wyroku SN z dnia 5 listopada 2009 r., I CSK 158/09*, „Glosa” 2012, nr 3, s. 29–36.
- Bryłowski P., Kidyba A., *Kategoria interesu w kodeksie spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 10, s. 4–11.
- Chomiuk M., w: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022.

⁹² Por. M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, s. 142; A. Czarnecka, P. Furmaga, w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo...*, s. 133–134.

⁹³ A. Szumański, *Nowe...*, s. 13.

⁹⁴ A. Kappes, *Rzekoma ochrona spółki...*, s. 17.

- Czarnecka A., w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo holdingowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2022.
- Czarnecka A., Furmaga P., w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo holdingowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2022.
- Czepita S., Kuniewicz Z., *Spór o konwalidację nieważnych czynności prawnych*, „Państwo i Prawo” 2002, nr 9, s. 79–87.
- Gębusia I., *Interes spółki w prawie polskim i europejskim*, Warszawa 2017.
- Gutowski M., w: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny, t. II, Komentarz. Art. 353–626*, Warszawa 2022.
- Kaliński M., *Odpowiedzialność odszkodowawcza*, w: A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2018.
- Kappes A., *Rzekoma ochrona spółki zależnej w prawie holdingowym*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 12, s. 12–18.
- Kappes A., *Rzekoma ochrona wierzycieli spółki zależnej w prawie holdingowym. Czas na odpowiedzialność przebijającą?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 10, s. 10–17.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1–300¹³⁴*, Warszawa 2023.
- Kidyba A., *Prawo handlowe*, Warszawa 2021.
- Krawczyk A., w: R. Adamus (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do nowelizacji. Prawo holdingowe. Zmiany w funkcjonowaniu organów spółek kapitałowych*, Warszawa 2022.
- Kuglarz P., Kaliński M., *Odpowiedzialność menedżerów w sytuacji niewypłacalności spółki w kontekście prawa holdingowego*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 2022, nr 2, s. 59–65.
- Litwińska-Werner M., w: J. Okolski, M. Modrzejewska (red.), *Prawo handlowe dla studentów i praktyków*, Warszawa 2022.
- Machnikowski P., *Odpowiedzialność za czyny własne*, w: A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego, t. 6, Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2018.
- Naworski J.P., *Reprezentacja spółki kapitałowej z udziałem pełnomocników – w tym będących członkami zarządu*, „Głosa” 2007, nr 5, s. 5–55.
- Nowacki A., *Kierowanie się przez spółkę zależną uczestniczącą w grupie spółek interesem grupy spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 8, s. 13–21.
- Opalski A., w: A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych, t. IIA, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2018.
- Opalski A., *O pojęciu interesu spółki handlowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 11, s. 16–23.
- Opalski A., *Obowiązki akcjonariuszy. Obowiązek lojalności*, w: S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego, t. 17B, Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2012.
- Opalski A., *Prawo zgrupowań spółek*, Warszawa 2012.

- Oplustil K., *Koncepcje interesu grupy spółek w pracach europejskich gremiów eksperckich (EMCA, FECG, ICLEG)*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2019, nr 1, s. 5–25.
- Ostrowski F., w: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Raczkowski M., *Grupa spółek w świetle prawa pracy. Koncepcja pracodawców powiązanych*, Warszawa 2019.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2020.
- Romanowski M., *W sprawie potrzeby nowej regulacji prawa grup kapitałowych w Polsce*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 7, s. 4–12.
- Safjan M., w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. I, Komentarz. Art. 1–449¹⁰*, Warszawa 2020.
- Solnica J., w: M. Baran, A. Czarnecka (red.), *Prawo holdingowe. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2022.
- Sołtys B., *Kilka uwag i propozycji do kodeksowej regulacji nowego prawa holdingowego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 1, s. 5–16.
- Sołtysiński S., Moskwa P., *Interes spółki. Wspólnicy i interesariusze*, w: S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 17A, *Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2015.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych, t. I, Komentarz do artykułów 1–150*, Warszawa 2006.
- Szumański A., w: A. Szumański, R.L. Kwaśnicki, F. Ostrowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do zmian (tzw. prawo holdingowe)*, Warszawa 2022.
- Szumański A., *Nowe prawo grup spółek w Polsce – koncepcja systemowa regulacji prawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2022, nr 8, s. 4–14.
- Szumański A., *Spór wokół roli interesu grupy spółek i jego relacji w szczególności do interesu własnego spółki uczestniczącej w grupie*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 5, s. 9–17.
- Węgrzynowski Ł., *Członek zarządu spółki kapitałowej jako pełnomocnik spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 11, s. 28–35.
- Włodyka S., *Prawo koncernowe*, Kraków 2003.
- Zagrobelny K., w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Zoll F., *Prawo cywilne w zarysie. Część ogólna*, Kraków 1946.

Basic problems of regulation and operation of groups of companies

Abstract

The regulation of the functioning of corporate groups is a complicated issue, both in the legal systems of EU Member States and of those of non-EU countries. The law on groups of companies, introduced into the Polish legal order on the one hand includes instruments ensuring efficient management of a group of companies by the parent entity in order to implement a common economic strategy, and on the other hand, provides mechanisms to protect the rights of an individual (a subsidiary) by shaping the principles of civil liability for decisions taken in the best interest of the group. The subject of the article is to clarify the basic issues related to the operation of a group of companies, which include: the interest of the company and the interest of the group of companies, binding instructions and the rules of liability of the parent company for damage caused to the subsidiary. The article uses the formal-dogmatic method.

Keywords: holding law, group of companies, interest of group of companies, binding instructions, liability of parent company

CYTOWANIE

Marchewka J., *Podstawowe problemy regulacji i funkcjonowania grup spółek*, „Acta Iuris Stetinensis” 2025, nr 3 (54), 109–131, DOI: 10.18276/ais.2025.54-07.